

Eugenia Miroshnychenko, Valentyna Antonyuk, Valery Buimister, Victor Subachev, Larysa Rogovets, Zoya Rozhok, Femi Mustafayev used to come to Nizhyn with their concerts.

The of many years' standing pedagogical and concert activities of the vocal section teachers of the then musical-pedagogical department, such as N.D.Danshyna, V. M.Kurson, N.V.Krutko and the vocal duet of A.B. Khomenko and V.I. Korobka, as well as the participation of their students in numerous local, regional and all-national art projects on the boundary of the XX-XXI centuries have reaffirmed the vital power of the cultural traditions of the singers of Nizhyn.

Thus, the generally accepted criteria of masterly performance, such as a high professional level, successiveness of traditions of performing, the forms of their scientific and methodological implementation are represented in the environment of the Nizhyn vocal school as an active system directed at the culture – creative activity of young singers – in the local, regional, all-national and international space on the boundary of the XX-XXI centuries. The concert and pedagogical activities of M.F. Brovchenko and her disciples was very conducive to their practical implementation for the sake of preservation of variety-performing traditions of the Ukrainian vocal school, as well as for presentation the multi-genre legacy of composers in the national and foreign musical informational environment. The numerous victories at international and all-national competitions of singers and festivals within the period between 1990 and 2013 testify to it.

Key words: musical regional investigations, the Nizhyn's performance vocal school, culture activities, musical environment.

УДК 784.4; 314.743

Карась Ганна Василівна
кандидат педагогічних наук, доцент

ПІСЕННИКИ УКРАЇНЦІВ РУМУНІЇ ЯК ДЖЕРЕЛО ВИВЧЕННЯ БУТТЯ ФОЛЬКЛОРУ В СУЧАСНУ ЕПОХУ

У статті здійснено огляд, характеристику та значення співаників та пісенників українців Румунії другої половини ХХ ст. як джерела вивчення буття фольклору в сучасну епоху. Виокремлено постаті дослідників фольклору регіону впродовж вказаного періоду, відзначено внесок фольклористів України у збереження, дослідження та пропагування народної музичної творчості українців діаспори в Румунії.

Ключові слова: музичний фольклор, фольклористи, українці, співанники, пісенники, діаспора, Румунія.

До вивчення традиційної народної культури як вияву національної ідентичності привертає увагу ЮНЕСКО. У прийнятій восени 1989 р. на 25-ій сесії організації в Парижі "Рекомендації про збереження фольклору" говориться: "Традиційна народна культура становить сукупність заснованих на традиціях культурного співтовариства витворів, створених групою чи індивідуумами і визнаних як відображення прагнень співтовариства, його культурної та соціальної самобутності; ці зразки і цінності передаються усно, шляхом імітації чи іншими засобами. Форми включають, зокрема, мову, літературу, музику, танці, ігри, міфологію, обряди, звичаї, ремесла, архітектуру та інші види художньої творчості" [6, 3]. Таким ареалом збереження традиційної української народної культури є і Румунія.

Суспільно-політичні та соціокультурні умови буття українців впродовж останніх двох століть зумовили їх масову еміграцію з рідної землі, зміну статусу автохтонних жителів на маргінальні національні меншини у складі інших країн, в тому числі у сусідній державі Румунії. Якщо на Мараморощині українці є автохтонами з незапам'ятних часів, то в Банат і Добробуж вони емігрували в різний час і загальна їх чисельність в країні згідно з останнім переписом складає до 70 тисяч. Насправді, як стверджують дослідники, їх значно більше – до 250–300 тисяч [9, 3]. Основний склад емігрантів – це вихідці із Закарпаття (кінець ХІХ ст.), іншу частину складають українці із Східної Галичини (початок ХХ ст.). Незважаючи на сильні асиміляційні та суспільно-політичні процеси, українці в Румунії і сьогодні зберігають народнопоетичну творчість, зокрема пісні. Зацікавлення буковинським фольклором виказували видатні діячі краю Сидір Воробкевич (1836–1903) та Юрій Федькович (1834–1888), які записували українські народні пісні. Записом і вивченням музичного фольклору українців у Румунії займаються поодинокі дослідники з України (Іван Хланта, Кузьма Смаль), однак узагальнюючого дослідження з цієї проблематики ще не здійснено.

Метою нашої розвідки є огляд та характеристика співаників та пісенників українців Румунії другої половини ХХ ст. як джерела вивчення буття фольклору в сучасну епоху. Для досягнення цієї мети необхідно вирішити ряд завдань: виявити співаники та пісенники музичного фольклору українців Румунії; здійснити їх огляд, характеристику та значення як джерела збереження і вивчення народної музичної творчості; виокремити постаті дослідників фольклору регіону впродовж вказаного періоду; відзначити внесок фольклористів України у збереженні, дослідженні та пропагуванні народної музичної творчості українців діаспори в Румунії.

Культурологія звертає увагу на складність і суперечності сучасного фольклорного процесу: з одного боку, можна констатувати поступове зменшення ваги і місця традиційного фольклору в житті і побуті сучасної людини, що відбувається неоднаково в різних видах, жанрах, регіонах, а з іншого – активне функціонування багатьох його видів та жанрів у нетрадиційних умовах – на сцені, в молодіжних осередках. Крім того, фольклор адаптується з іншими видами мистецтва. Фольклорний процес в українському середовищі в Румунії виявляє всі ці особливості.

Любов до народної пісенності, як стверджує її дослідник, доктор мистецтвознавства Іван Хланта, проявляється і в тому, що в багатьох співачок українських сіл Банату він бачив "рукописні збірники, на сторінках яких найшвидше і найохочіше записували вони улюблені пісні" [9, 35].

Випуск друкованих поодиноких фольклорних збірок та пісенників українців в Румунії спостерігається у другій половині ХХ століття. Їх упорядниками були відомі фольклористи та краєзнавці: Іван Ребошапка, Мирослава Шандру, Олекса Бевка та інші. М. Шандру видала у видавництві "Критеріон" (Бухарест) збірники: "Закувала зозуленька" (1974) та "Співаночки мої любі" (1977), у яких знайшли місце високоартісні зразки буковинського фольклору. І. Ребошапка у цьому ж видавництві видрукує кілька цінних збірок: "Найкращі народні співанки українців Румунії" (1969), світські колядки "Ой у саду-винограду" (1971), "Відгомони віків" (1974), "Доробок поколінь", в якій лише 18 пісень було покладено на ноти. У 1979 р. у видавництві "Критеріон" вийшов збірник народних полянських співанок "На високій полонині", які зібрав і упорядкував Олекса Бевка. Процес випуску пісенників значно активізувався у 2000-х роках. Збірник народних пісень із Мараморощини "Черешеньки білим цвітуть", які зібрав і впорядкував Олекса Бевка, вийшов друком у 2002 р. (Бухарест: Критеріон), збірник "Ой у Лузі в лузі" Марії Чубіки-Григораш – у 2006 р. (Бухарест: RCR Print). На жаль, вони містять тільки літературні тексти. Відсутність нотних записів у всіх вище вказаних збірниках унеможливило їх глибші музично-фольклористичні студії, однак вони відіграли велику роль у справі збереження та розвитку пісенного фольклору в Румунії.

Цінними є збірки, які фіксують обидві складові пісні – літературний та нотний тексти, а також містять паспорт (час і місце запису, інформатора) та ін. Це – колядки Мараморощини [11], народні пісні українців Румунії, зібрані та упорядковані Іваном Лібером [4] та Іваном Хлантаю [3].

Колядки Мараморощини дбайливо зафіксовані священиком о. Юрієм Сакалашом [11]. Хоч записи не паспортизовані, проте наявність нотних записів, які виконав Василь Луцак, дає можливість використовувати їх у практиці обрядового співу, а також робити порівняльні студії музичного матеріалу.

В 2000 році видавництвом "Критеріон" (Бухарест) було опубліковано збірку "Українські народні пісні з Банату" вчителя, композитора, диригента та публіциста Івана Лібера (1932 р. н.), який є однією з найбільш відомих українських особистостей в Румунії. Вона містить популярні музичні та літературні твори [12, 246]. Наступна його збірка [4] представляла мелодії (нотний запис – переважає одноголосся, є двоголосся (терція) та літературний текст різножанрових народних пісень. Вона включала 150 непаспортизованих фольклорних записів із трьох етнічно-фольклорних зон Румунії – Баната, Мараморощини та Добробуджа та 15 власних обробок і гармонізацій народних пісень. Це: балади, побутові, рекрутські, солдатські та жартівливі пісні. Іван Лібер зробив великий крок вперед в галузі видавничої справи, оскільки зумів розширити і переосмислити погляди тогочасних видавництв на проблему української культури і мистецтва і української діаспори Румунії в цілому.

2003 року у видавництві "Мустанг" (Бухарест) видано збірник "Ой багата Гуцулія", де вміщено ряд гуцульських співанок, що побутують на теренах Південної Буковини (упорядник Юрій Чига).

Оскільки місця компактного проживання українців у Румунії межують із Буковиною, то природно є увага дослідників регіону до культурних процесів в українському середовищі по обидві сторони кордону. Багатолітньою в цьому плані є діяльність фольклориста, етномузиколога, композитора, педагога, заслуженого працівника культури України Кузьми Смаля (1935–2012). У співпраці з румунським фольклористом та етнологом Іваном Кідещуком із Сучави видано кілька пісенних збірок. Перший з них – "Пісенні скарби Негостини" [5] – вмістив 140 різножанрових пісень, записаних дослідниками у селі Негостина Сучавського повіту Румунії від тамтешніх українців. Загалом, від автохтонів-буковинців, що споконвіку мешкають на "рідній, не своїй землі" у селах Румунії, 2004 року дослідниками записано понад 300 пісенних зразків різних жанрів. Десятки талановитих носіїв буковинської традиції різного віку (від 16 – до 90 років), залюбки дарували фольклористам рідні наспіви, зберігаючи своєрідну манеру виконання, а також лінгвістичні особливості вимови, характерної лише для цієї місцевості. Характерною особливістю буковинських пісень закордоння є те, що співаються вони як протяжні румунські дойни. Чимало таких мелодій наведено у збірці. На території Південної Буковини старовинні пісні ніби законсервувалися, зберегли свою принаду і первозданність – фольклористам буде цікаво працювати над цими матеріалами для порівняльних студій. Проте є й новотвори: в тексти додаються образи недавнього минулого, сучасні закінчення, деякі нехарактерні для народної поезії літературні звороти.

Пісенний збірник "Буковино, рідний краю" (Чернівці, 2008) складає пісенну спадщину, записану у Сучавському та Ботошанському повітах Румунії, де проживають українці [1]. До збірки увійшли українські народні пісні записані К. Смалем та І. Кідещуком у 2004 році на теренах Південної Буковини (Сучавський та Ботошанський повіти Румунії). Більшість пісень записана від корінних жителів старшого віку. І. Кідещук так писав про носіїв буковинського пісенного фольклору: "Люди, від яких записані пісні,

зберегли у своїй пам'яті не лише тексти та мелодії пісень, але й захоплювали нас своєю манерою та високим рівнем виконання. Вони співали так старанно і переконливо, що пробуджували у слухачів любов до рідної землі, до Бога і до своїх ближніх" [1, 10]. Кожний запис паспортизований відповідно до наукових вимог: вказані час, місце, прізвище і вік респондента. В такому великому обсязі разом із нотним записом пісні Південної Буковини видаються вперше. 304 пісні подано за жанровою ознакою в одинадцяти групах: колядки і щедрівки, весільні, історичні та козацькі, рекрутські та вояцькі, соціально-побутові, родинно-побутові, пісні про кохання, народні романси, балади, жартівливі, танцювальні пісні та коломийки. Упорядники відзначають, що "в Південній Буковині майже відсутні веснянки (гаївки) та маланчини пісні, проте дуже поширені колядки та щедрівки, які побутують одночасно з румунськими колядками та щедрівками", а "улюбленою вітальною щедрівкою господареві та його сім'ї є гейкання" [1, 11], що являє собою велику за своїм розміром щедрівку, перша частина якої виконується декламаційно, а друга – приспівка "Гей, гей, гей! Гоніт, хлопці, воли, гей!" співається. Фольклористи зауважують, що старовинні балади, не зважаючи на великий об'єм та лірико-епічну та драматичну структуру, затримались саме у селах, "де український пісенний фольклор зберігає свою самобутність" [1, 11].

Збірка "Співай моя Буковино" (народні пісні українців Південної Буковини, Румунії) видана за фінансовим сприянням Союзу українців Румунії [8]. На ювілейному літературно-мистецькому вечорі-портреті "Кузьма Смалє: творець краси народної", присвяченому 75-річчю від дня народження фольклориста, що відбувся в Чернівецькій обласній універсальній науковій бібліотеці імені М. Івасюка на початку 2010 року, І. Кідещук, як гість Румунії, підкреслював незбагненну пісенну цінність цих здійснених проєктів: "Вони об'єднують душевно в одне ціле Північну та Південну Буковину стародавнім спільним українським фольклорним пластом. А картина великого пісенника Буковини доповнюється збіркою "Співай моя Буковино", що вийшла недавно в Румунії за фінансовим накладом Союзу українців Румунії. Про видатного фольклориста, етномузиколога та композитора 75-річного ювіляра Кузьму Смаля гарно висловились українські діячі культури Румунії Іван Ребошапка, Іван Ковач та Іван Лібер. Ми підкреслили, що існують і майбутні пісенні проєкти у співпраці з Кузьмою Смалем" [10].

Важко не погодитись із Ольгою Рутковською, яка пише: "Сумно констатувати, але золотий вік фольклорної класики на Буковині, як і повсюдно в Україні, вже минає. Тому треба по зернині поспішати зібрати все цінне, розкидане по світах, де живуть українці, та ті рідкісні перлини, що залишилися в пам'яті старших людей і ще побутують на рідних землях. Без цього неможливе духовне відродження нашої держави. Багате пісенне зібрання К. Смаля та І. Кідещука є цінним джерелом не тільки для фольклористів, а й для етнографів, мистецтвознавців, істориків. Ці оригінальні записи мають пізнавальне значення для багатьох шанувальників народної творчості, керівників аматорських колективів, студентів" [7].

Найповнішою публікацією пісень українців Банату, яка носить узагальнюючий та підсумковий характер, є збірка українського дослідника із Закарпаття Івана Хланти [3]. Упорядник, окрім власних записів, які він здійснив під час фольклорної експедиції у 1999 р. в п'яти селах – Копачеле, Зоріле, Корнуцел, Кричево, Падурень, де компактно проживають українці, зокрема бойки та незначна частина гуцулів, подає ряд текстів, зафіксованих раніше і надрукованих фольклористами І. Ребошапкою та І. Лібером. Тут варто зазначити, що мелодії, записані упорядником, розшифрував І. Лібер. Зібрані І. Хлантаю матеріали (кілька сотень пісень різних жанрів і біля двох тисяч коломиєк) представляють пісні Закарпаття сторічної давності і показують, що "пісенна творчість продовжує залишатись важливим культурним надбанням українців Банату, які дбайливо зберігають традиційну пісенну спадщину" [9, 34]. Важливо, що паспорт запису включає характеристику місцевості, населеного пункту, його економічного і культурного розвитку, короткі дані про носіїв фольклору, манеру та поетичні уподобання виконавця, суспільну значимість твору та родовід його побутування. Упорядник підкреслює: "Записи народних пісень здійснені від носіїв автентичного фольклору. Ці люди відомі в селі своїми голосовими даними, знанням народної пісенності, генетично вкорінені у природне фольклорне середовище" [9, 35]. Здійснюючи аналіз записів, І. Хланта виявляє, що серед них є твори, "що побутують у центральних та східних областях України, які або залишаються без змін, або набувають нових варіантних ознак як у слові, так і в мелодії" [9, 35]. Їх до Банату принесли солдати-українці Наддніпрянщини під час Другої світової війни.

Жанрово-тематичне коло збірки включає пісні про рідний край, господарювання, дозвілля молоді, колядки світського характеру, колядки християнсько-релігійного змісту, духовні пісні, пісні про кохання, весільні, родинно-побутові, хрестинні пісні, балади, пісні про бідних і багатих, пісні для дітей, чумацькі, наймитські та заробітчанські пісні, про долю, туга за молодими літами, колискові, антипипацькі, рекрутські та вояцькі, танцювальні, жартівливі, пісні літературного походження. На жаль, сучасні записи пісенного репертуару українців Банату засвідчують, що з живого побутування зникли веснянки, купальські, петрівчані, жнивні пісні. Разом з тим, побутують новотвори, особливо серед жартівливих коломиєк [9, 66]. До нових явищ у пісенному фольклорі Банату належать пісні, які, "загубивши свою мелодію, співаються з румунською мелодією" [9, 66], тобто це свідчення музичної асиміляції.

Отже, огляд друкованих пісенників українців Румунії другої половини ХХ століття засвідчує значний масив зібраного музичного фольклору регіону, який представлений різноманітними жанрами – від архаїчних до новотворів ХХ ст. (зокрема емігрантських пісень, які Софія Грица справедливо називає

"живою хронікою української історії"), представляє яскраві постаті носіїв фольклору. Цей багатий джерельний матеріал має вагомe значення для вивчення буття фольклору в сучасну епоху, трансмісію фольклорної традиції, оскільки зафіксовані словесно-нотні тексти та аудіо-записи слугують базою для глибоких наукових досліджень, порівнянь побутування та збереження жанрів впродовж тривалого періоду, використання фольклору сучасною концертною практикою окремих виконавців та ансамблів, хорів, джерелом для творчості композиторів. Зібраний фольклор однієї території, репертуар його окремих носіїв – це той матеріал, який допомагає ґрунтовніше, глибше розкрити історію народної пісенності, багатства її форм, ритміки, художніх засобів. Нові шляхи цього соціологічного напрямку в етномузикології накреслює С. Грица, яка пише: "Сучасну науку, що нагромадила величезний фольклорний матеріал, законсервований у багатотомних виданнях, каталогах, цікавить уже не стільки черговий варіант якого-небудь фольклорного твору, скільки механізми його життя в сучасності, динаміка його змін під впливом нових умов, трансформацій у різних областях культури, проблеми його рецепції в зв'язку з розширеною сферою його функціонування. У центрі соціологічних досліджень стає не тільки сам твір а й людина, яка відповідно рефлектує на нього, отже й психологія його сприйняття" [2, 86]. Українці Румунії, незважаючи на обставини, бережуть народні традиції, говірку і пісню. Тільки ці чинники можуть забезпечити збереження національної меншини у складному глобалізованому ХХІ сторіччі. Сподіваємось, що зроблений нами огляд пісенників українців Румунії слугуватиме подальшим науковим розвідкам фольклористів та етномузикологів. Отже, друковані співаники та пісенники українських народних пісень не тільки подають певний зріз побутування цих творів у сучасному українському середовищі в Румунії, а й слугують важливим джерелом для фольклористичних порівняльних студій та підручним матеріалом для збагачення репертуару діючих мистецьких колективів як в Україні, так і в діаспорі.

Література

1. Буковино, рідний краю : українські народні пісні Південної Буковини [зап. К. Смаль, І. Кідешчук; нотація мелодій, упоряд. К. Смаль]. – Чернівці : Книги ХХІ, 2008. – 504 с.: іл., ноти.
2. Грица С. Трансмісія фольклорної традиції : етномузикологічні розвідки / Софія Грица. – Київ – Тернопіль : Астон, 2002. – 236 с. – [НАНУ, ІМФЕ].
3. Народні пісні українців Банату (Румунія) [запис текстів і мелодій, упоряд., підгот. текстів, вступ. ст., примітки та словник І. В. Хланти; Розшифрування мелодій – І. Лібер. – Ужгород : ВАТ "Патент", 2009. – 744 с., іл.
4. Ой у полі три криниченьки : українські народні пісні в Румунії [зібрав і упоряд. Іван Лібер]. – Бухарест: RCR Print, 2006. – 180 с. + 5 с. іл.
5. Пісенні скарби Негостини : українські народні пісні с. Негостина Сучавського повіту (Румунія) [зап. К. Смаль]. – Чернівці : Зелена Буковина, 2006. – 216 с.
6. Рекомендація ЮНЕСКО державам-членам про збереження фольклору // Народна творчість та етнографія. – Київ, 1990. – № 2. – С. 3.
7. Рутковська О. Пісенна букова віть / Ольга Рутковська // Соломія. – 2009. – верес. (№3).
8. Співай, моя Буковино : українські народні пісні Південної Буковини [запис К. Смалья]. – Бухарест, 2009.
9. Хланта І. Український острів культури у Румунському Банаті / Іван Хланта // Народні пісні українців Банату (Румунія) [запис текстів і мелодій, упоряд., підгот. текстів, вступ. ст., примітки та словник І. В. Хланти; Розшифрування мелодій – І. Лібер]. – Ужгород: ВАТ "Патент", 2009. – С. 3–74.
10. Ювілей видатного фольклориста [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rri.ro/arh-art.shtml?lang=12&sec=406&art=70922>
11. Ясна засвітила зоря : Колядки Мараморощини [зібрав і упоряд. отець Юрій Сакалош]. – București : Editura MUSTANG : Видання Українського Православного Вікаріату в Румунії, 2000. – 373 с.
12. Petrovai I. Valori Culturale Ucrainene în Contextul Spiritual al Țării Maramureșului: Teză de Doctorat / Universitatea " Babeș-Bolyai" Cluj-Napoca / Ion Petrovai. – Cluj-Napoca, 2003. – 352 p.

References

1. Bukovyno, ridnyi kraiu : ukrainski narodni pisni Pivdennoi Bukovyny [zap. K. Smal, I. Kideshchuk; notatsiia melodii, uporiad. K. Smal]. – Chernivtsi : Knyhy KhKhKh, 2008. – 504 s.: il., noty.
2. Hrytsa S. Transmisii folklornoi tradytsii : etnomuzykologichni rozvidky / Sofiia Hrytsa. – Kyiv – Ternopil : Aston, 2002. – 236 s. – [NANU, IMFE].
3. Narodni pisni ukrainsiv Banatu (Rumuniia) [zapys tekstiv i melodii, uporiad., pidhot. tekstiv, vstup. st., prymitky ta slovnyk I. V. Khlanty; Rozshyfruvannia melodii – I. Liber. – Uzhhorod : VAT "Patent", 2009. – 744 s., il.
4. Oi u poli try krynychenky : ukrainski narodni pisni v Rumunii [zibrav i uporiad. Ivan Liber]. – Bukharest: RCR Print, 2006. – 180 s. + 5 s. il.
5. Pisenni skarby Nehostyny : ukrainski narodni pisni s. Nehostyna Suchavskoho povitu (Rumuniia) [zap. K. Smal]. – Chernivtsi : Zelena Bukovyna, 2006. – 216 s.
6. Rekomendatsiia YuNESKO derzhavam-chlenam pro zberezheniia folkloru // Narodna tvorchist ta etnohrafiiia. – Kyiv, 1990. – № 2. – S. 3.
7. Rutkovska O. Pisenna bukova vit / Olha Rutkovska // Solomiia. – 2009. – veres. (№3).
8. Spivai, moia Bukovyno : ukrainski narodni pisni Pivdennoi Bukovyny [zapys K. Smalia]. – Bukharest, 2009.
9. Khlanta I. Ukrainskyi ostriv kultury u Rumunskomu Banati / Ivan Khlanta // Narodni pisni ukrainsiv Banatu (Rumuniia) [zapys tekstiv i melodii, uporiad., pidhot. tekstiv, vstup. st., prymitky ta slovnyk I. V. Khlanty; Rozshyfruvannia melodii – I. Liber]. – Uzhhorod: VAT "Patent", 2009. – S. 3–74.

10. Yuvilei vydatnoho folklorysta [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.rri.ro/arh-art.shtml?lang=12&sec=406&art=70922>
11. Yasnaia zaslavyta zoria : Koliadky Maramoroshchyny [zibrav i uporiad. otets Yurii Sakalosh]. – București : Editura MUSTANG : Vydannia Ukrainskoho Pravoslavnoho Vikariatu v Rumunii, 2000. – 373 s.
12. Petrovai I. Valori Culturale Ucrainene în Contextul Spiritual al Țării Maramureșului: Teză de Doctorat / Universitatea " Babeș-Bolyai" Cluj-Napoca / Ion Petrovai. – Cluj-Napoca, 2003. – 352 p.

Карась А. В.

Песенники украинцев Румынии как источник изучения бытия фольклора в современную эпоху

В статье дана характеристика и выделено значение песенников украинцев Румынии второй половины XX в. как источника изучения бытия фольклора в современную эпоху. Выделены личности исследователей фольклора региона в течении указанного периода, обозначен вклад фольклористов Украины в сохранение, исследование и пропаганду народного музыкального творчества украинцев диаспоры в Румынии.

Ключевые слова: музыкальный фольклор, фольклористы, украинцы, песенники, диаспора, Румыния.

Karas G.

Songbooks of the Ukrainians of Romania as a source of study of modern folklore

In this article we review, characterize and describe the significance of collection of songs and songbooks of the Ukrainians of Romania of the second half of XX century as a source of study of modern folklore. There were distinguished the figures of researchers of regional folklore during the mentioned period, and noted the contribution of folklore specialists into preservation, research and popularization of folk music of the Ukrainian Diaspora in Romania.

Social-political and socio-cultural conditions of existence of Ukrainian people during the last two centuries have caused their mass emigration from native land, change of the status of autochthonal population to marginal national minorities of other countries, including neighbouring Romania. If on the territory of Maramures the Ukrainians were autochthonal all through the ages, then to Banat and Dobrobuzh they emigrated during different times. Despite of strong assimilation and social-political processes, the Ukrainians in Romania till nowadays keep folk poetic works, songs in particular.

History of culture pays attention to complicity and contradictions of modern folk process: on the one hand, it is possible to state gradual reduction of weight and place of traditional folklore in modern life of a person occurring dissimilarly as per type, genre, region, on the other hand – active functioning of many types and genres in non-traditional environment – on the stage and youth centers. Besides, folklore is capable of adaptation with other types of art. Folk process in Ukrainian environment on the territory of Romania reveals all these peculiarities.

Publishing of some Ukrainian folk collected volumes and song books in Romania is observed in the second half of XX century. Their authors were famous folklorists and regional ethnographers: Ivan Reboshapka, Myroslava Shandru, Oleksa Bevka and others. Publishing process of song books became significantly more active during the first decade of the XXI century. They were published by Oleksa Bevka, Mariia Chubika-Hryhorash. Unfortunately, the collected volumes contain only literary texts. Absence of musical notation in all the above mentioned works renders impossible their deeper music and folklore research, however, they played a big role in preservation and development of song folklore in Romania.

Valuable are those collections that fix attention on both components of a song – literary text and musical notation. These are Christmas carols of Maramures [11], folk songs of Ukrainians of Romania collected and arranged by Ivan Liber [4] and Ivan Khlanta [3].

Since the places of compact settlement of the Ukrainians in Romania border with Bukovyna, quite natural is attention of researchers to the cultural processes in Ukrainian environment on the both sides of the border. Kuzma Smal (1935-2012) is an example of long-lived experienced folklorist, ethnographic music expert, and composer. In collaboration with Romanian folklorist and ethnologist Ivan Kideshchuk from Suchava were published the song books "Song Treasures of Negostina" [5] and "Bukovyna, My Native Land" [1]. This rich song collection is a valuable source not only for folklorists, but also for ethnographers, art experts, historians. Original records have educational meaning for many admirers of folklore, directors of amateur groups, students.

The most complete publication of songs of the Ukrainians of Banat that has generalizing and summarizing character is a collected volume by Ukrainian researcher from Zakarpattia Ivan Khlanta [3]. The collected materials (several hundreds of songs of different genres and about two thousand of kolomyikas) represent the songs of Zakarpattia as old as hundred years and demonstrate that "song art continues to remain important cultural achievement of the Ukrainians of Banatu that carefully keep traditional song heritage" [9, p.34].

Thus, review of published song books of the Ukrainians in Romania of the second half of XX century proves existence of the significant set of the collected musical folklore of the region that is represented by different genres and represents vivid figures of folklore mediums. This rich original material has essential significance for study of folklore existence within modern epoch, transmission of folklore tradition, as the recorded literary texts and musical notations and audio records serve as a basis for deep research, comparison of life-style and preservation of genres during the long period of time, use of folklore in the modern concert practice by some performers, groups, choirs and as a source of composers' creative work. Gathered folklore of one territory, repertoire of some performers – this is that material that helps us to disclose history of folk songs, wealth of its forms, rhythmic, artistic means deeper and well-grounded. The Ukrainians of Romania, despite of circumstances, preserve folk traditions, dialects and songs. Only these aspects can ensure preservation of national minorities in the complicated global XXI century. Thus, the published song books and collections of the Ukrainian folk songs not only present the certain view of existence of these works in modern Ukrainian environment of Romania, but also serve as an important source of comparative folk research and assistant material for enrichment of repertoire of acting artistic groups in Ukraine as well as in Diaspora.

Key words: music folklore, folklore specialists, Ukrainians, collections of songs, songbooks, Diaspora, Romania.